

Ivan Cankar

Življenjepis

Rojen je bil 10. maja 1876 na Vrhniki, v hiši na klancu kot osmi od dvanajstih otrok. Oče je bil krojač, ki pa je svojo obrt opustil, ko so na Vrhniki odprli trgovino s konfekcijo. Zapustil je družino in mati je veliko družino zelo težko preživljala. Ker pa je bil odličen učenec, so se vrhniški veljaki odločili, da ga pošljejo v ljubljanske šole in mu obljubili celo denarno podporo. Vpisal se je na ljubljansko realko in nekaj časa stanoval pri stricu Šimnu, ki pa ga je postavil pred vrata, nato je hodil na kosilo v hišo pisatelja Ivana Tavčarja, ki pa mu je ravno tako prepovedal vstop v hišo, menda zaradi predrznega in žaljivega vedenja. Večkrat se je selil, spremljalo ga je pomanjkanje in stradanje, po ljubljanskem potresu l. 1895 pa se je z Dragotinom Kettejem naselil v eni izmed zasilnih barak, ki so jih po potresu postavili za številne brezdomce. V takih okoliščinah se ni mogel pripraviti na maturo, zato ni čudno da je ni opravil ne v prvem in ne v drugem poskusu. Njegovega prijatelja Ketteja pa so celo izključili iz gimnazije. Cankar je maturo leto kasneje opravil in se vpisal na gradbeni oddelek dunajske tehniške visoke šole. Vendar je bil ta študij zadnje kar ga je zanimalo, vpisal pa se ni niti na filozofsko fakulteto, kjer naj bi študiral moderne romanske in slovanske jezike. Se je pa zato popolnoma posvetil literarnemu delu in se na Dunaju včlanil v literarni klub, čigar član je bil tudi pesnik Oton Župančič. Gmotne težave pa so ga prisilile, da se je 1897 vrnil domov, kjer je med drugim stanoval tudi v ljubljanski Cukrarni s Kettejem in Murnom. Tega leta mu je umrla mati in založniku Bambergu je prodal pesniško zbirko Erotika, da je lahko plačal pogrebne stroške. Naslednje leto se je vrnil na Dunaj in tam s presledki preživel 11 let. To obdobje velja za zelo plodovito obdobje njegovega ustvarjanja, saj so v tem času nastala tako rekoč vsa njegova pomembnejša dela.

V Ljubljano se je vrnil proti koncu leta 1909 in se nastanil najprej v hotelu Tivoli, kasneje pa v eno od sob gostilne na Rožniku. Postal je prava privlačnost Rožnika, kamor so romali občudovalci, ki so ga želeli tudi osebno spoznati. Leta 1913 je bil zaradi predavanja Slovenci in Jugoslovani označen kot politično nezanesljiva oseba, kar je bil poleg ovadbe, češ da izraža simpatije do Srbov, najbrž glavni vzrok za aretacijo in zapor na ljubljanskem gradu od 23. avgusta do 9. oktobra 1914. Med prvo svetovno vojno so ga leta 1915 vpoklicali k vojakom, a so ga zaradi telesne šibkosti odpustili in vrnil se je na Rožnik. Vendar so se gospodarji zamenjali in počutil se je odvečnega in osamljenega. Bil pa je tudi kronični neplačnik. V letu 1916 se je zelo zbližal z zadnjo žensko svojega življenja, Mileno Rorhmannovo, in 1917 se je po sili razmer preselil v

mesto. Leta 1918 pa se je na neki nočni poti domov – vračal naj bi se iz gostilne Štrukelj – spotaknil in padel po stopnicah. Poškodbe glave so bile prehude in 11. decembra 1918 je umrl. Kljub neveselim zgodbam iz Cankarjevih zadnjih mesecev življenja (ni skrivnost, da je bil domala klošar), ga je na zadnjo pot pospremilo na tisoče ljudi.

Delo:

Cankar je eden izmed bolj plodovitih predstavnikov slovenske literature. V svojem kratkem ustvarjalnem obdobju je napisal 33 knjig, v katerih je pisal pesmi, povesti, novele, drame, in črtice. Njegova najbolj znana dela so Tujci, Na klancu, Vinjete, Martin Kačur, Lepa Vida... Veliko njegovih del so uprizorili v gledališču, po Martinu Kačurju pa je posnet film Idealist.

Politično življenje:

Cankar je bil član socialdemokratske stranke ki je bila v Sloveniji ustanovljena l. 1896. Skupaj z Etbinom Kristanom, Albinom Prepeluhom, Henrikom Tumo in Dragotinom Lončarjem so bili najvidnejši predstavniki stranke ob koncu 19-ega in začetku 20-tega stoletja. Cankar je s svojim publicističnim delom in predavanji jasno povedal, da smo Slovenci narod z lastnim jezikom in kulturo, ki nas močno ločita od drugih narodov, tudi jugoslovanskih, in da tega slovenski socialdemokrati nikoli ne smejo pozabiti. Leta 1907 je Cankar celo kandidiral v stranki na državnozborskih volitvah. Na volitvah potem ni bil izvoljen.

VIRI:

CANKAR I. 2004. Ivan Cankar [elektronski vir]. Ljubljana. Karantanija

CANKAR I. 2004. Ivan Cankar.doc. Ljubljana. Rokus.

GERLANC B. 1976. Ivan Cankar. Ljubljana. Mladinska knjiga

ŽEBOVEC M. 2005. Slovenski književniki : rojeni do leta 1899. Ljubljana. Karantanija